הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה ודילמא וכו' ולא מן הפטור על

החיוב ולא מן החיוב על הפטור מפני שנראה וכו' חורבא הס"ד ואח"כ

מ״ה לעולם וכו׳ הפקר עשר מיניה וביה: (ב) ד״ה

ג' ימים: (ד) ד"ה אמר לך

וד"ה רבנן הד"ח:

גליון הש"ם

בהני טפי: ופטור וכו' בהני טפי: (ג) ד"ה אלא וכו' ולאחר

ודלמא אתי לעשורי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב דאמרי' ליה כי מעשרת עשר מיניה וביה מיתיבי 🌣 המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובצרו חייב בפרם ובעוללות ובשכחה ובפיאה ופטור מן המעשר בשלמא לעולא דרבנן קתני לה ודאורייתא קתני לה אלא לריש לקיש אמאי פטור מן המעשר אמר לך כי אמרי אנא לר' יוםי הא רבנן היא איבעית

הערמה בלבד ולפיכך כל ג' העמידו דבריהם על דין חורה אבל לאחר ג' ליכא למיחש להכי כדפרישית לעיל. ואין ה"נ דהאי טעמא מפני הרמאין כי מוקמינן נמי בריש שמעתין רישא רבנן לריכין ליה כדפרישית לעיל אלא דכיון דהשתא דייקא טפי ברישא כי היכי דאפשר דתיקום כרבי יוסי מפרש לה נמי להאי טעמא ואין ה"ג דכי היכי דצריכין ליה לרבי יוסי כדי להעמידו על דין תורה צריכין ליה נמי לרבנן לאפוקי מדין תורה ולתקוני: ופרכי׳ אבל דאורייתא לא הוי הפקרש ודלמא אמי לעשורי מן החיוב על הפטור. אמכאן ואילך אין יכול לחזור בו פריך דקאמר דנהי דמדינא לרבי יוסי יכול לחזור בו ולא הוי הפקר

תקון רבנן דליהוי הפקר ובודחי שחייבוהו במעשר כיון דמדחורייתח לא הוי הפקר דנהי שהיו יכולים לפטרו °משום דהפקר ב"ד הפקר אפילו הכי לא באו חכמים להקל ולפטור מן המעשר מה שהוא חייב בו מן התורה וכיון שכן איכא למיחש דלמא אתי לעשורי מן החיוב על הפטור דאמר זוכה זה ודאי כיון שזכוני חכמים במה שזכיתי הפקר גמור היה וחזרה דאידך מדינא לא כלום הוא וזה שחייבוני במעשר אינו אלא מדבריהם מפני גזירת הרואין ששמעו חזרתו וחשבו שהיתה חזרה ואינה כלום שאילו כן היאך זכוני בהפקרו ואתי לעשורי מדבר זה שהוא סבור שיהא פטור על דבר אחר שהוא פטור מן הדין כגון חטין שגדלו בעליך שאינו נקוב וסבור הוא דליהוו תרוייהו מדרבנן וליתא דמאי דוכי ביה זוכה מדאורייתא מחייב דכיון דחזרתו דמפקיר מהניא מדינא נמצא שאין זה זוכה מן ההפקר וכי מעשר מפירות הללו על אותן של עליך שאינו נקוב הוה ליה מעשר מן החיוב על הפטור. ובדין הוא דהוה מלי למיפרך דילמא אתי לעשורי מן הפטור על החיוב כלומר מפירות של עליך שאינו נקוב על זה וחדא מנייהו נקט. ובמאי דמפרקינן נמי מיפרקי כולהו פירכי דאמרי' כי מעשרת עשר מיניה וביה כלומר לא תעשר ממנו על מקום אחר ולא

ממקום אחר עליו אלא עשר מיניה: מיסיבי המפקיר את כרמו

ולשחר עמד ובלרו חייב בפרט ובעוללות ובשרחה ובפחה. משום דאע"ג דהפקר פטור מכולהו וכדאמרי' בעלמא (שבת דף סח.) נשמר

מן המעשר. דכיון דלא כתיב במעשר תעזוב יתירא לא שנא הוא ולא שנא אחר פטור: בשלמא לעולא דרבנן החני לה ודאורייםא החני לה. כלומר דאע"ג דתקון רבנן דתוך שלשה יכול לחזור בו וכיון שכן כי זכה בה הוא מחייב במעשר מדרבנן אפילו הכי כי אתיא הך אליבייהו שפיר דפטור דקאמר מדאורייתא קתני אבל מדרבנן אין הכי נמי דמחייב: אנא לריש לקיש. דמוקים לה לאידך כר׳ יוסי הך היכי אפשר דתיתי אליביה דהא לרבי יוסי כיון דאתר דמפקיר יכול לחזור בו מדינא עד דאתי לרשות זוכה כשהשכים זה ובלרו אמאי פטור דכיון דלא פריש שהוא זוכה בו מן ההפקר נימא דמהדר קא הדר ביה ונמצא שמשלו בצר ולא מן ההפקר דנהי דסבירא ליה לרבי יוסי דאיהו נמי מלי זכי בחורת הפקר מהפקירא דנפשיה הני מילי כשפירש אבל כשבלר סתם כיון שבידו לחזור בו שלו הוא בולר: אמר לך כי אמרי אנא נרבי יוסי הא רבנן היא. כלומר דנהי דאידך ברייתא מוקים לה כולה כרבי יוסי על כרחיך הא רבנן היא ולא רבי יוסי:

דהשתא מן התורה לעולא מתר לעול אמר את המקר מעולה מתר לעול היו של המקר אנייג במעשר ואמאי פטור אבל היה הפקר אנייג המקר אנייג ברמלות ניכר דהשכים ובלרו לא כל שכן שיהיה חייב במעשר ואמאי פטור אבל לפר"י קשה מאי פריך ביא דהם אחר לעיל לרי יוסי נמי מדאורייתא הוי הפקר ה"נ ממשר וכל דתקון רבק נעין פריך כיון דאמר לעיל קודם שראינו רמאותו דבעלו חכמים דבר חורה וחייבוהו במעשר וכל דתקון רבק כעין דאורייתא תקון מאיזה טעם ראו לאסור מפני הרמאין דמפקרי והדרי בהו ויבא הדבר לידי איסור דאורייתא לאכול דבר שאינו מחוקן הכא דרמאותו ניכר יש לו לאסור ולמייב מן התורה ומשני מי סבכת דרבי יוסי היא רבק דבר שאינו מחוקן הכא דרמאותו ניכר יש לו לאסור ולמיב מן התורה ומשני מי סבכת דרבי יוסי היא רבק היא לאחרי דלא הוי הפקר מפני הרמאין וא"מ אם כן לרבע ליהור חייב כיון דרמאותו ניכר וי"ל דהם מקילין ליגוור טפי מרבי יוסי דאמר לעיל היכא דוכה אתר הוי הפקר מדרבען ולרבי יוסי אינו כן ואם אימא לרבי יוסי ביו הפקר:

דכיון דאמרת דכל שלשה ימים לא הוי הפקר לא מדאורייתא ולא מדרבנן ואמרינן ליה דליתרום האי דהפקיר סבר המפקיר ודאי מדאורייתא הוי הפקר והפקר פטור מלאפרושי מיניה תרומה ומעשר

אלא מדרבנן הוא דמחייבי לאפרושי מפני הרמאין ואתו לעשורי מן החיוב על הפטור דדילמא אית ליה עליך שאינו נקוב דחייב לעשורי מדרבנן ולא מדאורייתא דלא קרינא ביה היוצא השדהבי ואמר האי מדרבנן והאי מדרבנן ומפריש מהאי דהפקר אהאי עליך שאינו נקוב והתורה אמרה והרמותם ממנוט מן החיוב על החיוב ולא מן הפטור על החיוב (ה) מפני שנרחה כפודה תרומה כאדם זה שפודה

הקדשו במעות ותרומה ומעשר אין להם פדיון לעולם הלכך אפילו מן החיוב לא אמרו לחרום אלא מן המוקף ומ"מ אם תרם מזה על זה שלא מן המוקף תרומה הואיל שזה וזה חייב הוא. ל"א אם אמרת דמכאן ואילך אין יכול לחזור בו דמדרבנן הוי הפקר אבל מדאורייתא לא הוי הפקר השתא נמי אתי מיניה חורבא דהאי מפקיר סבר אפילו מדאורייתא הוי הפקר והאי דמחייב תרומה ומעשר מדרבנן הוא ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב. ע"א דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור דאם היו מאה כורין נ׳ של חיוב וחמשים של פטור והפריש מן החיוב על הפטור כור דהשתח מפקע ליה לההוא כור מתורת חלה ואתי מיניה חורבא לעולם: לא אתי לידי תקלה דאמרי' ליה כי מעשרת מהאי הפקר מיניה וביה: מיחיבי המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובלרו. חכה ביה איהו עלמו: חייב בפרט ועוללות. כמו משחר כרס: ופטור מן המעשר. דחשבינן ליה הפקר. ואדהכי מיחייב (ג) מהני טפי ממעשר דכתיב בהו תעזוב יתירא כדאמרינן בב"ק בפרק הגחל (דף נד.) שאני פרט דכתיב ביה מעזוב יתירה חד בפרשת אמור אל הכהניסה וחד בקדושים תהיום דמשמע אפילו דהפקר חייב אבל במעשר דלא כחיב ביה תעזוב יתירא פטור מדאורייתא אבל מדרבנן חייב: בשלמא לעולא. דמוקים לברייתא דלעיל" דקתני כל ג' ימים יכול לחזור בו דמדאורייתא הוי הפקר אע"ג דלא אתי לרשות זוכה אבל רבנן הוא דאמור דלא הוי הפקר עד לאחר שלשה ימים מפני הרמאין הא נמי דתני הכא פטור ממעשר והוי הפקר דאורייתא קאמר אבל מדרבנן חייב מפני הרמאין: אלא לריש לקיש. דאוקים לה לברייתא דלעילי אליבא דרבי יוסי דאמר ג' ימים לא הוי הפקר אפילו מדאורייתא (ג) דלאחר ג' ימים לא הוי הפקר אלא מדרבנן דגזרו שלא תשתכח תורת הפקר אמאי אם בלרו למחר פטור מן המעשר האמר ר' יוסי דאפילו מדרבנן לא הוי הפקר עד לאחר שלשה ימים: אמר לך ר"ל כי אמרי אנא לרבי יוסי. אבל הך דקתני ולשחר השכים ובלרו פטור מן המעשר (ד): רבנן היא. דאמרי במתניתין לאלחר הוי הפקר אע"ג דלא אתי לרשות זוכה:

מוסף רש"י כי מעשרת. מזה ההפקר,

ח) חולין קלד: תמורה ו.ב"ק כח. ולד. נדה נח.,ב) [דברים יד], ג) [במדבר

יח], ד) [ויקרא כג], ס) [ויקרא יט], ו) [ע"א],

1) [שס], מ) [שייך עוד (ע״ל), ע) [ע״ל שייך לע״ל], ע) (ע״ל שייך לע״ל), י) בדפו״י הגי״

כ) ל"ל קמא,

ופי שלא לשכח אמור רבנן שלא יחזור בו, מיהו אם חזר בו חייב במעשר מן התורה (ראמ"ה בשמו). המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובצרו. קולס עמד ובצרו. קודס שיבאו עניים לבלרו שיזכו בהפקר אם היו קודמין בפרט (ב"ק צד.). חייב בפרט (ב"ק צד.). ובשכחה ובשכחה ובשכחה והפאה. לאע"ג להפקר פטור מכולם, דכתיב ארצך שדך וכרמך, מהני תעזוב יתירא למעוטי כי האי גוונא דלא הוי הפקר לפטור, ואע"ג שפטור מן המעשר, ובכל הני כתיב תעזוב יתירא, בקדושים תהיו כתיב כרמך לא תעולל יפרט כו', ובמשנה תורה שיב כי תבלור כרמך לא תעולל, וכן לא תפאר אחריך דהיינו פרט, תפאר אישוקביי"ר, ופאה נמי מהכא משמע, דתנא דבי ישמעאל (חולין קלא.) שלא תטול תפארתו ממנו. לא תשוב לקחתו וגו' ובאילן כתיב לא תפאר אחריך ואמר מר (שם) אחריך זו שכחה, ולא בעי למיהדר ומיכתב באילן לגר ליתוס, אלא לא תפאר אחריך ואנא ידענא דלעניים הוא ללאשכחן בעמרים (ב"ק צד. וכעי"ז שם כח. ותמורה ו. ונדה נא.). ופטור מן המעשר. דלח כתיב ביה **מעזוכ ימילא** (ב״ק כח. וצד.

ותמורה ו.). הדרן עלך אין בין המודר

פירוש הרא"ש

ודלמא אתי לעשורי מן החיוב על הפמור כו'. זכיון דאמרת מדאוריי' לא הוי הפקר אלא מדרבנן שלא תשתכח תורת הפקר אבל מדאורייתא לא הוי למשורי חיניה על עליד

הפקר ניחוש דלמא אתי לעשורי כו' כי הוא סבור שהוא הפקר גמור ואתי

ואיבעית שאינו נקוב ומאכיל טבל לכהן או מעליך שאינו נקוב עליו ונמלא אוכל טבל ואם תאמר ואמאי לא פריך וליחוש שמא שאינו נקוב ומאכיל שבל ואם תאמר ואמאי לא פריך וליחוש שמא יאכלנו בלא מעשר כיון שהוא סבור שהוא הפקר וחירך רבינו נתנאל דהא לא קשיא ליה דנהי דנכסי הפקר הוו לא גרע מלקט שכחה ופאה שעשאם גורן שהוקבעו למעשר ומסתמא עושה מהם גורן ולכל הפחות לריך לעשרן מטעם זה מדרבנן ולהך פירוש שפירשתי דלרבי יוסי נמי פטור מן המעשר לגמרי משום דהפקר ב"ד הפקר איכא לפרש מחוך שחוא יושר שאינו הפקר אלא מדרבנן איכא למיוש שמא יעשר מתנו על עליך נקוב או מעליץ נקוב עליו: דאמריבן ליה שחוא יודע שאינו הפקר אלא מדרבנן איכא למיוש שמא יעשר מתנו על עליך נקוב לא מעליץ נקוב עליו: דאמריבן ליה

דבר שלינו מחוקן הכא דרמאומו ניכר ש לו אסור ולחייב מן החודה ונשני מי סברם דרבי יוסי היא כבן באלינו מחוקן הכא דרמאומו ניכר ש לו אסור ונשני מי סברם חודה בידור שליו הפקר מפני הרמאין וא"ש אם כן לרבון ליהי חייב כיון דרמאומו ניכר ווי"ל דהם מקילין היה הפקר מודי הפקר מודי ביוסי אינו כן ואם אינו כן המוד לרבי יוסי אינו כן וארכן לרבי יוסי אינו כן ואם אינו בצרו. באברי בידו ובצרו. באות שלו המוד בידו הפקר ולא בתורת וכיה מן ההפפקר ולא בתורת ובצרו. באבר ובצרו. באות המשבר בידו הפקר: בשלמא לעולא. דאוקי בריימא לעולא. דאוקי בריימא לעולא. דאוקי בריימא לעולא. דאוקי בריימא לעולא. דאון בידור אות הייש בידור ובצרו מוכר מודי בער בידו ובצרו. באות הייש בידור מודי בידו וויש בידו הפקר שורים הייש בידור מודי בידו האבר בידו הפקר שור הבידו האבר בידו המודי בידו האבר בידו המוד בצרו בידור אות המשבר בידו המודי בידור שלו בידור בידור

למעוטי הפקר אפי׳ הכי משום דבכולהו הני כחיב תעזוב יחירא מחייב בהו כל היכא שהחזיק בו הוא עלמו והכי איתא בפ׳ הגחל (ב״ק גד.) : ופטור

דאי אמרינן הכי אתו למימר דכי לא חזר בו נמי וזכה בו אחר לא ודילמא אתי לעשורי מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור. מהפקרא קא זכי דכיון דמקמי דליזכי ביה היה יכול מפקיר לחזור בו אלמא ברשותיה הוה קאי ונמצא שאין זה זוכה מן ההפקר אלא מקבל מתנה וקא סברי דמחייב במעשר ואתו לעשורי ממקום אחר עליו

והוה ליה מן החיוב על הפטור וממנו על מקום אחר והוה ליה מן הפטור על החיוב להכי חקון שלאחר שלשה ימים לא יהא יכול לחזור בו כי היכי דמדרבנן להוי הפקר: ח אי הכי אפי׳ מיום רחשון להוי הפקר. כלומר הוה לן לתהוני דאפי׳ מיום ראשון להוי הפקר מהאי טעמא גופיה ומ"ש תוך ג' מאחר ג'. ומפרקינן אמר רבה מפני הרמאין דמפקרין והדרין בהון כלומר שאפילו מתחלתן אינן מפקירין אלא כדי שיחזרו בהן ונמצא שאין הפקרן הפקר אלא

ר"נ ד"ה ופרכינן. משום דהפקר כו'. ויש לעיין ממתני דפאה רפ״ה:

תוספות

ודלמא אתי לעשור מז החיוב טל הפשור. לפר"ת דמון שלשה לא הוי הפקר ולעולא פריך דמוקי לה כרכנן דאמרי לעיל דמדאורייתא הוי הפחר וחדריי הוי הפקר ומדרבנן הוא חייב במעשר וכן בסיפא עד שלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו בין מחר יכול נחזור בו ואם כן אתי לעשורי מן החיוב על הפטור אבל לפיר"י פריך לתרוייהו כיון דמדאורייתא הוי הפקר י) ומעשר מיניה וביה: המפקרר ברבו ולמחר השבים ובצרו חייב בפרמ ובעוללות כו' ופמור מן המעשר. דכתיב וכא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך ילא זה שידו וידך שוין ובשביעית נמי דרשינן דפטור מן המעשר דכחיב ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה מה חיה אוכלת ופטור אף אדם אוכל ופטור ואיכא למימר תרוייהו לריכי אבל בלקט מרחים נריכי חבר בנקם חייב משום דכתיב תעווב ימירא כדאימא בפרק הגחול קמא (דף זר.) וקסבר דהא דתני הך ברייתא המפקיר שדהו תני ברייתא המפקיר ברמו אי רבנן אי ר׳ ברמו אי רבנן אי ר׳ יוסי ולהכי פריך בשלמה לעולה רבנן קתני לה דפטור דקהמר מדחוריי׳ הוא ומדרבנן הוא חייב אלא ר"ש בן לקיש דמוקי נמי כר' יוסי אמאי פטור מן המעשר ולפר"ת ניחא דהשתא מן התורה לעולא